

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра внутрішніх хвороб, фармації та біохімії

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
- Генетика та розведення
(Обов'язковий)

Реалізується в межах освітньо-професійної програми «Ветеринарна медицина»
за спеціальністю **Н6 Ветеринарна медицина**
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Суми 2026

Розробник:

(підпис)

Калашник О.М., к.вет.н., доцент кафедри
(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено
та затверджено на
засіданні кафедри
внутрішніх хвороб,
фармації та біохімії

Протокол № 11 від 1.06. 2026 р.

Завідувач
кафедри

(підпис)

Нечипоренко О.Л.
(прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

Чекан О.М.
(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

(підпис)

Нагорна Л.В.
(ПІБ)

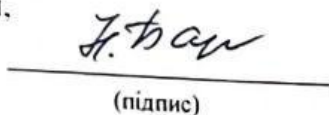
Рецензія на робочу програму(додається) надана:

д.вет.н., професор Шкромада О.І.

к.вет.н., доцент Плюта Л.В.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Надіє Барамік
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 18.06 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми
2027-2028				
			-	-

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Генетика та розведення			
2.	Факультет/кафедра	факультет Ветеринарної медицини, кафедра внутрішніх хвороб, фармації та біохімії			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Н6 Ветеринарна медицина			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркового ОК)	ОК «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»			
6.	Рівень РНК	(2 магістерський) 7-й			
7.	Семестр та тривалість вивчення	I семестр 1-18 тиждень			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні 14	Практичні /семінарські -	Лабораторні 60	76
10.	Мова навчання	Українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Калашник Олександр Миколайович Години консультування: кожен вівторок 11.00-12.15 каб 56			
11.1	Контактна інформація	kalashnikan@ukr.net			
12.	Загальний опис освітнього компонента	ОП з генетики та розведення є складовою навчального ланцюгу, пов'язаний з загальними цілями по підготовці висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини. Здобуті знання з дисципліни сприяють успішному вирішенню завдань щодо підвищення резистентності тварин до інфекційних та інвазійних захворювань і запобіганню прояву генетичних аномалій; оволодінню сучасною теорією розведення тварин, методами їх добору і підбору та оцінки племінних і продуктивних якостей, шляхами виведення та вдосконалення існуючих порід, типів і ліній тварин; освоєнню сучасних прогресивних технології виробництва окремих видів продукції тваринництва. Засвоєння матеріалу з даного ОП формує базу генетичних знань у студента і майбутнього лікаря ветеринарної медицини, сприяє особистому та професійному розвитку студента.			
13.	Мета освітнього компонента	Мета освітнього компонента -це набуття знань з цитологічних і молекулярних основ спадковості, з'ясування закономірностей успадкування протилежних якісних і кількісних ознак у окремих видів сільськогосподарських тварин, вивчення процесів, які протікають в популяціях тварин та їх використання в селекційно-племінній роботі і профілактиці захворювань. Також вивчення дисципліни має за мету з'ясування закономірностей онтогенезу, екстер'єрно-конституційних особливостей тварин залежно від виду та напрямку продуктивності, оволодіння основними принципами добору і підбору, методами розведення тварин, організацією племінної роботи, освоєння сучасних технологій виробництва основних видів продукції тваринництва. Вона є складовою навчального процесу, яка забезпечує досягнення цілей, компетентності та значних результатів в процесі навчання.			
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	1. Освітній компонент базується на вивченні ОК з анатомії, морфології, цитології 2. Освітній компонент є основою для вивчення фізіології, терапії, патологічної анатомії та фізіології, акушерства, гінекології			
15.	Політика академічної доброчесності	Усі завдання, пов'язані з розрахунками, складанням планів та оформленням облікової документації, матимуть індивідуальні вихідні дані. Порушенням академічної доброчесності при вивченні ОК «Генетики та розведення» вважатиметься: академічний плагіат, академічне шахрайство (спісування, обман, видавання чимось виконаної роботи за власну), використання електронних пристроїв під час підсумкового контролю знань. За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:			

		Академічний плагіат – оцінка 0 , повторне виконання завдання. Академічне шахрайство – анулювання отриманих балів; повторне проходження оцінювання повторне виконання несамотійно виконаної роботи з новими вихідними даними; Використання електронних пристроїв під час підсумкового контролю знань – відсторонення від виконання роботи, оцінка 0, повторне проходження підсумкового контролю.
16.	Посилання на мудл	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=929
17.	Ключові слова	Генетика, розведення тварин

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)			Як оцінюється ДРН
	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 3	
ДРН 1. Знати шляхи реалізації спадкової інформації у процесі онтогенезу, методики проведення схрещувань для аналізу генотипу тварин.	+			Розгляд кейсів та аналіз ситуацій
ДРН 2. Аналізувати шляхи передачі спадкової інформації у бактерій і вірусів, основи спадкової стійкості тварин до окремих захворювань та причини прояву генетичних аномалій.		+		Презентації і обговорення з само- та взаємним оцінюванням.
ДРН 3. Оцінювати основні закономірності генетичних процесів, що протікають в популяціях сільськогосподарських тварин, біологічні особливості тварин різних видів, які впливають на одержання від них продукції і на їх відтворні якості та методи оцінки племінних і продуктивних якостей тварин	+			Презентації і обговорення.
ДРН4. Вміти розробляти методи управління спадковістю організмів, біометричним методом оцінки ефективності застосування ветеринарно-профілактичних і лікувальних заходів в боротьбі із захворюваннями тварин, генеалогічного аналізу стад з метою виявлення спадкової стійкості тварин до захворювань і причин прояву генетичних аномалій			+	Ситуаційні завдання Практичний залік навичок застосування

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література ¹
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.	
1 семестр: (год)				
Тема 1. Цитологічні основи спадковості.	2		12	10
1.Морфологію хромосом, каріотип в нормі та патології, причини патології та наслідки.	2		4	
2.Мітоз, мітотичний цикл. Аномалії, їх причини і наслідки в мітозі. Ветеринарна діагностика патології.			4	
3.Мейоз та патології макро- та мікрогаметогенез.			4	
Тема 2. Успадкування ознак при статевому розмноженні та використання їх у ветеринарній медицині	2		8	10
Праці Г.Менделя. Гібридологічний аналіз та типи домінування: повне, неповне, кодомінування, зверхдомінування.	2		2	
Моно- та полігібридне схрещування. типи взаємодії генів: алельне та неалельні. Особливості розщеплення при епістазі, комплементарності, полімерії. Пенетрантність, експресивність, норма реакції генотипи.			2	
Генетика статі. Аутосоми та статеві хромосоми. Статевий індекс, досліді Бріджеса. Анеуплоїдія по статевим хромосомам. Фрімартіни у великої рогатої худоби. Успадкування ознак, зчеплених зі статтю. Регуляція статі у с.-г. тварин лікарем ветеринарної медицини.			4	
Тема 3. Хромосомна теорія спадковості та її значення для лікаря ветеринарної медицини.	2		6	12
Повне та неповне зчеплення ознак. Значення праць Т. Моргана. Основні положення хромосомної теорії.	2		2	

Кросинговер, його частота, інтенсифікація. Принцип побудови генетичних карт хромосом. Характеристика генетичних карт хромосом.			4		
Тема 4. Молекулярні основи спадковості. ДНК та РНК- матеріальні носії спадковості.	2		8	8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 18
Структура нуклеїнових кислот. Правила Чаргаффа. Типи РНК. Інтрони, екзони. Процесинг, сплайсинг.	2		4		
Сучасні уяви про будову гена. Генетичний код, його основні характеристики: колінеарність, виродженість, універсальність, неперекриваючість. Синтез протеїнів у клітині, регуляція активності генів. Порушення реалізації генетичної інформації, роль антибіотиків.			4		
Тема 5. Імуногенетика. Мутаційна мінливість. Генетика імунітету, аномалії і стійкість тварин до захворювань. Генетика мікроорганізмів	2		12	16	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 14
Імуногенетика. Мутаційна мінливість. Генетика імунітету, аномалії і стійкість тварин до захворювань.	2		6		
Будова та розмноження бактерій та вірусів. Будова та роль плазмід. Взаємодія фагів з бактеріальними клітинами. Лізогенія. генотип та фенотип у бактерій. Кон'югація у бактерій. Трансформація та трансдукція – шляхи передачі генетичної інформації.			4		
Практичне використання ветеринарним лікарем цих властивостей на практиці та в біологічній промисловості. Генетичні основи індивідуального розвитку (онтогенез). Сучасна геномна селекція. Клонування			2		
Тема 6. Порода та її структура. Онтогенез, екстер'єр, конституція та інтер'єр тварин. Продуктивність сільськогосподарських тварин.	2		10	10	1, 2, 3, 4, 6, 7, 15, 18
1. Порода та її структура. Індивідуальний розвиток сільськогосподарських тварин.	2		6	4	

2. Продуктивність сільськогосподарських тварин її облік і методи оцінки.			2	4	
3. Екстер'єр, методи оцінки екстер'єру, типи конституції сільськогосподарських тварин. Інтер'єр тварин, використання його в селекції.			2	2	
Тема 7. Добір та підбір у тваринництві. Методи розведення сільськогосподарських тварин.	2		4	10	Основна 1, 2, 3, 4, 5, 11 Методична Додаткова 16, 18
Тема 1. Теоретичні основи добору та підбору сільськогосподарських тварин.	2		2	5	
Тема 2. Методи розведення сільськогосподарських тварин.			2	5	
Всього	14		60	76	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Знати шляхи реалізації спадкової інформації у процесі онтогенезу, методики проведення схрещувань для аналізу генотипу тварин.	Лекція, практичне заняття, розгляд ситуацій та варіацій з особливостями успадкування ознак при взаємодії генів. Аналізувати кількість генів, що контролюють ознаки. Ознайомлення з формулою розщеплення в поколіннях для прогнозування наслідків схрещувань. вирішення задач використовуючи закони Г. Менделя.	24	Опрацювання теоретичних матеріалів. Вивчити методики проведення досліджень; та аналіз результатів досліджень; оформлення висновків з отриманих даних; - обов'язкова підготовка до ЛПЗ, засвоєння лекційного матеріалу для проведення ЛПЗ. Вивчити генеративні та соматичні мутації. Морфологічні, фізіологічні, біохімічні мутації. Геномні мутації. Хромосомні мутації. Транслокація. Механізм виникнення хромосомних перебудов. Генні мутації. Методи кількісного обліку мутацій	26
ДРН 2. Аналізувати шляхи передачі спадкової інформації у бактерій і вірусів, основи спадкової стійкості тварин до окремих захворювань та причини прояву генетичних аномалій.	Групові завдання з комплексного застосування методів для визначення довгострокового регулювання поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист тварин і екологічну безпеку довкілля відповідно до угод СОТ, європейських вимог.	10	Вивчити процеси трансдукції та сексдукції, роль позахромосомних елементів спадковості: лямбди, транспозони, Is-елементи та фаги.	6
ДРН 3. Оцінювати основні закономірності генетичних процесів, що протікають в популяціях сільськогосподарських тварин, біологічні особливості тварин різних видів, які впливають на одержання від них	Пояснення можливих ситуацій особливостей успадкування ознак при взаємодії генів. Процес аналізу кількості генів, що контролюють ознаки та можливості застосовувати формули розщеплення в поколіннях для прогнозування наслідків схрещувань. Ознайомлення з типами	20	Розв'язати задачі з метою моделювання: процесів транскрипції і трансляції; закономірностей моно- і дигібридного схрещування; взаємодії генів; успадкування груп крові і резусфактора; успадкування, зчепленого зі статтю; закріплення матеріалу про сучасні підходи щодо організації та управління технологічними процесами які використовуються на тваринницькому	14

продукції і на їх відтворювнi якості та методи оцінки племінних і продуктивних якостей тварин	спадкової та неспадкової мінливості та можливості аналізувати вплив на організм мутацій. Проведення статистичного аналізу мінливості. Ознайомлення з популяціями та типами спадкової та неспадкової мінливості та вплив на організм мутацій. Розв'язування завдань щодо статистичного аналізу мінливості.		підприємстві з метою максимально повної реалізації генетичного потенціалу тварин при виробництві продукції тваринництва	
ДРН4. Вміти розробляти методи управління спадковістю організмів, біометричним методом оцінки ефективності застосування ветеринарно-профілактичних і лікувальних заходів в боротьбі із захворюваннями тварин, генеалогічного аналізу стад з метою виявлення спадкової стійкості тварин до захворювань і причин прояву генетичних аномалій	Розв'язання задач. Розуміти вплив різноманітних процесів на структуру популяцій. Застосовувати знання генетико-автоматичних процесів в популяціях для збереження цінних видів. Знати негативні наслідки інбридингу... Проведення аналізу відновлення фертильності гібридів при одержанні нових гібридів при віддаленій гібридизації.	26	Засвоїти структуру популяцій, наслідки інбридингу. Розрізняти генетичні теорії, що пояснюють прояв гетерозису. Розуміти наслідки стерильності віддалених гібридів.	24

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Осінній семестр			
1.	Опитування на лабораторно-практичних заняттях, оформлення зошита	55/55%	3, 8, 12, 15 тижні
2.	Оформлення рефератів/презентацій	15/15%	15 тиждень
3.	Іспит – тест множинного вибору	30/30%	18 тиждень

5.3. Критерії оцінювання Осінній семестр

Компонент ²	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ³
Опитування на лабораторно-практичних заняттях, оформлення зошита	<20 балів	21-41 балів	42-44 балів	45-55 балів
	Зошити лабораторно-практичних занять не оформлені, відсутні висновки та їх аналіз	Зошит лабораторно-практичних занять оформлений, відсутні висновки та їх аналіз	Зошит лабораторно-практичних занять оформлений, наявні висновки, але відсутній їх аналіз	Зошит лабораторно-практичних занять оформлений бездоганно, наявні висновки, та їх аналіз, студент розуміє поставлені на вирішення проблеми, здатні розробляти та оцінювати можливі рішення даної проблеми
Оформлення рефератів	<8 балів	9-12 балів	13-14 балів	15 балів
	Завдання не виконано	Реферат оформлений без розуміння взаємозв'язку поставлених на вирішення завдань, не здатний критично оцінювати інформацію з джерел літератури	В рефераті на доброму рівні проведений аналіз, синтез, узагальнення та критичне оцінювання даних з літературних джерел наведених у рефераті, здатний критично оцінювати інформацію з джерел літератури	Реферат оформлений бездоганно, логічно розташований матеріал з розумінням взаємозв'язків процесів розкритих з даної теми, демонструє високорозвинену здатність до критичної академічної літератури та інших джерел інформації
Іспит – тест множинного вибору	<15 балів	16-20 балів	21-29 балів	30 балів
	Завдання не виконано	Завдання виконано на 50%	Завдання виконано на 75%	Завдання виконано на 100%

5.4.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Опитування на лабораторно-практичних заняттях, оформлення зошита з коментарями	Згідно графіка занять
2	Усне (письмове) рецензування рефератів	Протягом тижня до закінчення навчального процесу
3	Іспит – письмова робота	Згідно графіку іспитів

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.3. Основні джерела

6.3.1 Підручники і посібники

1. Хмельничий Л.М., Супрун І.О. **Генетика тварин.** – Київ, 2023. – 462 с.
2. Коновалов О.А., Коваленко В.П., Недвига М.М. та ін. **Генетика сільськогосподарських тварин.** – Київ: Урожай, 2016. – 430 с.
3. Проценко М.Ю. **Генетика** / М.Ю. Проценко. – К.: Вища школа, 2014. – 302 с.
4. Басовський М.З., Буркат В.П., Вінничук Д.Т. та ін. **Розведення с.-г. тварин.** – Біла Церква, 2021. – 400 с.

6.3.2 Методичне забезпечення

7. Методичні вказівки для лабораторно-практичних робіт щодо вивчення курсу “Генетика у ветеринарній медицині” та завдання для самоконтролю “Молекулярні основи спадковості” / [О. М. Калашник, М. Д. Камбур, Л. В. Плюта]. – Суми, 2021 – 24 с.

8. Методичні вказівки для лабораторно-практичних робіт щодо вивчення курсу Генетика у ветеринарній медицині” та завдання для самоконтролю “Генетичні закономірності успадкування ознак” / [О. М. Калашник, Л. В. Плюта]. – Суми, 2025 – 25 с.

9. Методичні вказівки для лабораторно-практичних робіт щодо вивчення курсу “Генетика у ветеринарній медицині” та завдання для самоконтролю “Генетична мінливість” / [О. М. Калашник, М. Д. Камбур, Л. В. Плюта]. – Суми, 2022 – 25с.

10. Методичні вказівки для лабораторно-практичних робіт щодо вивчення курсу “Генетика у ветеринарній медицині” та завдання для самоконтролю “Методи ветеринарної генетики”/ [О. М. Калашник, М. Д. Камбур, Л.М.Коваленко]. – Суми, 2021 – 25 с.

11. Методичні вказівки для лабораторно-практичних робіт щодо вивчення курсу Генетика у ветеринарній медицині” та завдання для самоконтролю “Молекулярні основи спадковості ” / [О. М. Калашник, Л. В. Плюта]. – Суми, 2025 – 27 с.

6.3.3. Інші джерела

Власні публікації в скопусе

12. [OBM Genetics | The Effect of Adding Mealworm, Probiotics, and Mealworm Plus Probiotics on IL-8 Gene Expression in Liver and Spleen Tissues of Broiler Chickens](#)
13. [Data of whole-genome sequencing of Karakul, Zel, and Kermani sheep breeds | BMC Research Notes | Springer Nature Link](#)

6. 4. Додаткові джерела

14. [Генетика тварин — Енциклопедія Сучасної України](#)
15. Розведення і генетика тварин. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Київ: Інститут розведення і генетики тварин ім. М.В. Зубця НААН, 2024. – Вип. 67.
16. [Animal Genetics - Wiley Online Library](#)

6.5. Програмне забезпечення

17. Програмне забезпечення Uniform Agri